

Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 06.10.1961, sp. zn. 5 Co 297/61, ECLI:CZ:KSPL:1961:5.CO.297.1961.1

Číslo: 4/1962

Právní věta: Promlčení práv, odpovídajících výměnku zřízenému na zemědělské usedlosti.

Soud: Krajský soud v Plzni

Datum rozhodnutí: 06.10.1961

Spisová značka: 5 Co 297/61

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Promlčení

Předpisy: 141/1950 Sb. § 91

§ 166

§ 181

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní soud pro Plzeň-jih vyhověl žalobě směřující k náhradě za výměnkové dávky za poslední tři roky. V otázce promlčení práv, odpovídajících zřízení výměnku na zemědělské usedlosti, která byla jádrem sporu, postavil se na stanovisko, že veškerá oprávnění z výměnku zajištěného v pozemkové knize, se promlčí teprve v deseti letech. K odůvodnění tohoto stanoviska odvolal se soud na ust. § 91 odst. 2 obč. zák. Cit. ustanovení pokládá za normu speciální pro veškerá plnění opětujících se dávek a poněvadž výměnek pravidelně poskytuje oprávněnému takové opětující se dávky, má být posuzován zvlášť základ a zvlášť dávky již splatné. Kromě toho odkázal na rozdíl mezi úvodními slovy prvního a druhého odstavce § 91, kde se mluví v množném čísle o právech, zapsaných v knize pozemkové, kdežto v následujícím odstavci v jednotném čísle o právu, které odpovídá věcnému břemenu. Z tohoto gramatického výkladu vyvodil pak závěr, že při oprávnění z výměnku, které se skládá z řady různých opětujících se nároků, dlužno posuzovat i každý tento nárok zvlášť, takže právo odpovídající věcnému břemenu v takovém případě není ničím jiným, než jednotlivou výměnkovou dávkou, která se stala již splatnou. Proto ve třech letech se promlčují jen jednotlivé výměnkové dávky, kdežto souhrn práv, odpovídajících výměnku, teprve v deseti letech.

Krajský soud v Plzni rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl. V souzené věci po dobu více než tři roky nebyly výměnkové dávky ani poskytovány, ani požadovány a soud dospěl k závěru, že právo z výměnku plynoucí je promlčeno, když se námitky promlčení dovolal z výměnku závazný.

Odůvodnění:

Krajský soud v základní otázce sporu dospívá k závěru, že veškerá práva, odpovídající zřízenému výměnku, se vždy promlčují ve třech letech, a to těchto důvodů:

Výměnek je věcným břemenem podle § 166 obč. zák. To vyplývá jak z ustanovení § 181 a násl. obč. zák. z povahy výměnku i ze zařazení zákonných ustanovení o výměnku do občanského zákoníku. Z tohoto základu je pak nutno vycházet při posuzování otázky promlčení. Podle § 90 obč. zák. trvá doba promlčení 3 léta, nestanoví-li zákon jinak. To znamená, že tu jde o obecnou promlčecí dobu, platnou pro všechny případy promlčení, leda že by zákonem byla výslovně stanovena výjimka. Taková výjimka je dána ustanovením § 91, odst. 1 obč. zák. podle něhož kromě jiných nároků se promlčují v deseti letech také práva, zapsaná v knize pozemkové. Druhý odstavec cit. ustanovení však uvádí, že právo odpovídající věcnému promlčecí doba pro práva, uvedená v § 91, odst. 1 obč. zák. s výjimkou práv, odpovídajících věcnému břemenu. Tato práva se promlčují podle zákona vždy ve třech letech, což nelze vyložit jinak, než že tato promlčecí doba je platná i za předpokladu, že by měla jinak platit podle § 91, odst. 1 promlčecí doba desetiletá, tedy i když jde o právo zapsané v pozemkové knize.

V této souvislosti je nutno uvážit, že oproti dřívějšímu stavu došlo vydáním občanského zákoníka k nové úpravě promlčení, která ve svém celku svědčí o tom, že tendencí zákona je, aby spornost nároků trvala po dobu co nejkratší. Proto nelze rozšiřovat zákonem stanovené výjimky delší promlčecí doby na případy, na které se podle výslovného znění zákona přímo nevztahují.

Obdobná zásada platí pak i u věcných břemen podle ustanovení § 171 obč. zák. V nejistotě se má předpokládat, že obtížný je zavázán spíše méně než více. I toto ustanovení směřuje k omezení věcných břemen ve všech případech, kde jejich účelnost není zcela jasná. Výměnek je právní institucí, která byla převzata z dřívější doby a po další přechodnou dobu má plnit jen své sociální poslání, jak je jasně patrné z ustanovení §§ 181 – 185 obč. zák. Sociální poslání výměnku je především nutno spatřovat v potřebě výměnkových dávek na straně oprávněné osoby. Jestliže pak taková oprávněná osoba po dobu delší než 3 roky své právo, vyplývající z výměnku nevykonávala, dala tím najevo – pokud nejde snad o případy zcela výjimečné – že výměnkové dávky naléhavě nepotřebuje, že je zajištěna jiným způsobem a pak i sociální poslání výměnku a jeho skutečný účel v nynějším stadiu vývoje naší společnosti se stává pochybným.

Ze všech těchto úvah dospěl odvolací soud k závěru, že ustanovení § 91, odst. 1, věty první, pokud se týká výměnku, nelze vykládat jinak, než že veškerá práva z něho plynoucí se promlčí již ve třech letech, nikoliv že by v této době se promlčel toliko nárok na splatná, opětuující se plnění vyměřených dávek.